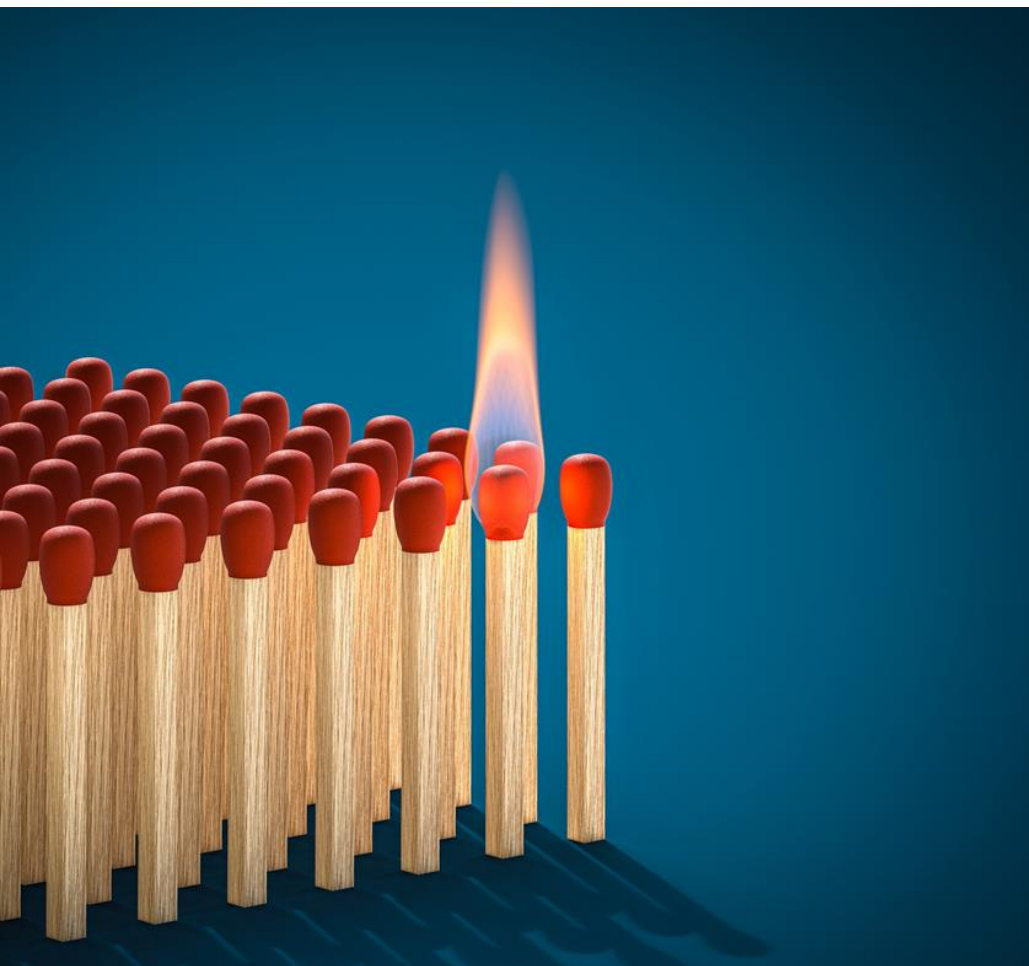

Udhëzime për Komisionin për parandalim dhe mbrojtje nga diskriminimi në lidhje me nenin 9 të Ligjit për parandalimin dhe mbrojtjen nga diskriminimi

Udhëzime për Komisionin për parandalim dhe mbrojtje nga diskriminimi në lidhje me nenin 9 të Ligjit për parandalimin dhe mbrojtjen nga diskriminimi (thirrja, nxitja dhe udhëzimi për diskriminim)

Neni 9

Thirrja, nxitja dhe udhëzimi për diskriminim

“Thirrje, nxitje dhe udhëzim për diskriminim është çdo aktivitet që në mënyrë direkte ose indirekte fton, inkurajon, udhëzon ose nxit për të diskriminuar mbi baza diskriminuese.”

Ky publikim financohet nga Bashkimi Evropian. Përmbajtja e tij është përgjegjësi e vetme e Ludwig Boltzmann Gesellschaft – Instituti për të Drejtat Themelore dhe të Drejtat e Njeriut (LBI-GMR) dhe nuk pasqyron domosdoshmërisht pikëpamjet e Bashkimit Evropian.

**Financuar nga
Bashkimi Evropian**

Përmbajtja

I. Kush thirr, nxit apo jep udhëzim për diskriminim?	4
II. Cilat veprime konsiderohen se paraqesin thirrje, nxitje apo udhëzim për diskriminim?	5
Dallimi në aspektin e ngacmimit	7
Llojet e sjelljes	8
a. Thirrje për diskriminim dhe nxitje të diskriminimit	8
b. Udhëzim për diskriminim	9
Nxitja e diskriminimit, urrejtjes ose dhunës në të drejtën ndërkombëtare	10
Udhëzues për diskriminimin në të drejtën evropiane	11
III. Dallimi nga e drejta penale	12
IV. Kufijtë e lirisë së shprehjes sipas praktikës gjyqësore të Gjykatës Evropiane të të Drejtave të Njeriut ...	17
Lista e lëndëve dhe publikimeve relevante mbi temën e thirrjes, nxitjes dhe udhëzimit për diskriminimin	21

Këto Udhëzime paraqesin vegël të brendshme për Komisionin për Parandalim dhe Mbrojtje nga Diskriminimi (KPMĐ) në lidhje me zbatimin e nenit 9 të Ligjit për Parandalim dhe Mbrojtje nga Diskriminimi. Qëllimi është të sqarohet dallimi në mes të tri llojeve të veprimeve të parashikuara në nenin 9: *thirrja, nxitja dhe udhëzimi* dhe distancimi i tyre nga gjuha e urrejtjes e cila është vepër penale sipas dispozitave të Kodit Penal. Për të kuptuar qëllimin e nenit 9, ky udhëzues do të shikojë dispozitat e ligjit ndërkombëtar dhe evropian që rregullojnë të drejtat dhe liritë e njeriut që rrjedhin nga lloji i shkeljeve të rregulluara me nenin 9, në veçanti për veprën e Udhëzimit për Diskriminim të përcaktuar nga Direktivat e BE-së mbi barazinë dhe mosdiskriminimin. Duke qenë se neni 9 është një shkelje e kryer verbalisht, Udhëzimet do të përshkruajnë gjithashtu kufijtë e lirisë së shprehjes në bazë të praktikës gjyqësore të Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut (GjEDNj).

I. Kush thirr, nxit apo jep udhëzime për diskriminim?

Zakonisht, Ligji Kundër Diskriminimit merret me veprimet e personave që diskriminojnë, qoftë drejtpërdrejt apo tërthorazi, ose që shqetësojnë një person. Në këto raste, përgjegjësia bie mbi personat e përfshirë drejtpërdrejt në sjelljen diskriminuese ose që janë përgjegjës për veprimet e atyre që janë të përfshirë drejtpërdrejt (për shembull, punëdhënësi për një punonjës). Neni 9 i LPMD-së përcakton ndalimin e thirrjes, nxitjes dhe dhënies së udhëzimeve për të kryer diskriminim, që i referohet veprimeve të individëve që janë "palë e tretë" në marrëdhënien kyçe që është objekt i interesit të ligjit kundër diskriminimit viktimë e diskriminimit nga njëra anë dhe kryesi i diskriminimit nga ana tjetër).

Nxitësit e nenit 9 mund të përshkruhen si bashkëpunëtorë të diskriminimit të cilët nuk janë të përfshirë drejtpërdrejt; përkundrazi, përmes veprimeve të tyre, të cilat zakonisht përbëhen nga ndonjë formë e gjuhës së urrejtjes, këta nxitës drejtpërsëdrejti ose indirekt bëjnë thirrje për diskriminim, nxisin, udhëzojnë ose përcaktojnë akte diskriminuese që duhet të kryhen nga të tjerët. Aktet e diskriminimit që komplotohen në përputhje me nenin 9 mund të mos

ndodhin, por ato përsëri paraqesin shkelje të parapara sipas nenit 9. Ligjvënësi konsideron se kjo sjellje është mjaft e rrezikshme dhe dënohet sipas Ligjit Kundër Diskriminimit për shkak të rrezikut të menjëhershëm që krijon për vlerat e barazisë, mosdiskriminimit, dinjitetit, paqes dhe mirëkuptimit në të gjitha grupet e shoqërisë.

Për shembull:

Në *Budinova dhe Chaprazov kundër Bullgarisë*, Nr. 12567/13, 16/02/2021, Gjykata Evropiane e të Drejtave të Njeriut konstatoi se deklaratat publike të një lideri politik kundër komunitetit rom në Bullgari përbëjnë nxitje të urrejtjes, ndër kritereve të tjera, për shkak të **natyrës së tyre sistematike dhe jashtëzakonisht virulente, edhe nëse audienca nuk ka kryer akte diskriminuese ose dhunë ndaj romëve si rezultat i ekspozimit të tyre ndaj një diskursi të tillë.**

Në rastin e Gjykatës së Drejtësisë së Bashkimit Evropian C-81/12 *Asociatia ACCEPT* të datës 25.04.2013, pronari i klubit të futbollit Steaua Bukuresht (Steaua Bukuresht) deklaroi publikisht në një konferencë shtypi se ai kurrë nuk do të angazhonte homoseksualë për të luajtur në skuadrën e tij, kur njëri nga gazetarët i tha se një futbollist të cilin ai po mendonte ta angazhonte në ekip mund të ishte homoseksual. **Futbollisti nuk është konsideruar asnjëherë për një transferim dhe deri atëherë nuk ka pasur ankesa nga futbollistë të cilët janë refuzuar t'i bashkohen ekipit.** Megjithatë, deklarata e dhënë nga pronari mund të konsiderohet si një udhëzues për diskriminimin në punësim.

II. Cilat veprimet konsiderohen se paraqesin thirrje, nxitje apo udhëzim për diskriminim?

Shtirja e shkeljes së nenit 9 përfshin një gamë mjaft të gjerë veprimesh të cilat mund të përbëjnë thirrje, nxitje dhe udhëzim për diskriminim. Të tre format përbëhen nga të folurit ose një formë tjetër shprehjeje që është eksplicite dhe e saktë për t'u konsideruar se avokon diskriminim, që dërgon mesazhin se të tjerët duhet të diskriminojnë një person ose grup të identifikuar me një karakteristikë të veçantë të mbrojtur - veprimet mund të jenë artikuj, deklaratat, logo, slogane, këngë, poezi, urdhra, klauzola kontraktuese, por edhe vizatime, gjeste, rituale etj. Të gjitha këto kanë të përbashkët qëllimin për të ndikuar ose për të bërë që të tjerët të veprojnë në mënyrë diskriminuese kundër një personi ose grupi të mbrojtur me ligj. Ky synim mund të kuptohet nga përmbajtja e fjalimit të analizuar nga KPMD, nga konteksti në të cilin ai jepet, nga mjetet e përdorura për të arritur tek audienca, nga reagimi i audiencës, nëse ka, etj.

Për shembull:

Në rastin nr. 08-40-/5, datë 25.02.2022, KPMD konstatoi thirrje, nxitje dhe udhëzim për diskriminim në bazë gjinore, të përkatësisë në grup të marginalizuar, orientimit seksual, përkatësisë etnike, statusit personal dhe social,

identitetit gjinor në fushën e informimit publik dhe mediave kundër anëtarëve të komunitetit GBTI+, në një rast që i referohet një personi i cili në **disa raste ka përhapur vazhdimisht dhe sistematikisht** materiale të shkruara raciste dhe ksenofobike me të cilin është promovuar urrejtje ndaj një grupi në rrjetet sociale dhe këtë e ka publikuar në profilin e tij. Ndër përmbajtjet e paraqitura ishte një artikull i publikuar në blogun e tij me titull “Një letër e hapur për vëllezërit homoseksualë” e postuar më 14.08.2019, një postim në Facebook me titull “Homoseksualiteti nuk ekziston (e urrej të jem homoseksual)” dhe një publikim i datës 20.12.2020 nën titullin “Përparësitë e heteroseksualëve ndaj homoseksualëve”.

Në rastin nr. 08-274/4 të datës 28.07.2023, KPMD e shqyrtoi **qëllimin e autorit** në një deklaratë të publikuar në rrjetet sociale: “Personat që vuajnë nga disforia gjinore (mospranimi i gjinisë biologjike) vuajnë gjithmonë nga probleme të tjera psikologjike (komorbiditete) si depresioni, ankthi, vetëlëndimi, çrregullimet e ushqyerjes dhe shpesh kjo reflektohet në mendime vetëvrasëse dhe vetëvrasje”. KPMD-ja e motivoi vendimin e saj sipas të cilit konstatoi thirrje, nxitje dhe udhëzim për diskriminim dhe ngacmim me arsyetimin se kjo deklaratë nuk është bërë me qëllim që të kontribuojë në një debat të sinqertë për një çështje me interes publik, por se autori ka përdorur në mënyrë selektive material pseudo-shkencor për të shokuar dhe nxisin gjuhë të urrejtjes nga publiku kundër një grupi të rrezikuar:

“... “[L]iria e shprehjes” në këtë rast është mbi pragun, sepse pas shqyrtimit të përmbajtjes tekstuale dhe deklaratës, Komisioni arriti në përfundimin se diskriminuesi nuk kishte ndërmend të kishte një diskutim të sinqertë për statusin e personave transgjinorë dhe pjesëtarëve të komunitetit LGBTI+ në Republikën e Maqedonisë së Veriut, por përkundrazi, në këtë rast përdor material pseudoshkencor të cilin në mënyrë selektive e përdor për: degradimin, stereotipizimin dhe dehumanizimin e komunitetit LGBTI+ në Republikën e Maqedonisë së Veriut. Gjegjësisht, hulumtimet më të fundit shkencore flasin për faktin se “diskriminimi nga bota e jashtme, viktimizimi, refuzimi dhe mosnjohja e identitetit gjinor në kombinim me transfobinë, pritshtëritë negative nga pjesa tjetër e botës dhe njerëzit e tjerë dhe fshehja mund t'i vërë anëtarët e këtyre komuniteteve në rrezik të zhvillimit të simptomave negative shëndetësore në lidhje me shëndetin mendor si depresioni, mendimet vetëvrasëse dhe sjelljet vetëlënduese”.

Në Rumani, një gjykatë themelore konstatoi nxitje të diskriminimit në një rast kundër një këngëtar që postoi në YouTube një video të një kënge popullore që **arriti dhjetëra miliona shikime**, ku **promovohet eksploatimi seksual i grave dhe në të cilën një grua është e lidhur me zinxhir, si qen** (Gjykata Themelore në Pitesti, Aktgjykimi Penal Nr. 669/2021, data 29.04.2021).

Dallimi mes nxitjes dhe ngacmimit

Synimi për të ndikuar ose motivuar të tjerët për të diskriminuar është ajo që bën dallimin midis sjelljes së dënueshme sipas nenit 9 dhe ngacmimit, i cili rregullohet me nenin 10 nga LPMD. Në rastin e ngacmimit, sjellja që shpesh mund të marrë formën e të folurit ose të sjelljes që mund të mos jetë e qëllimshme. Sipas nenit 10, ngacmimi është sjellje që për qëllim ose madje dëshiron të shkaktojë efektin e cenimit të dinjitetit ose të krijojë një mjedis, qasje ose praktika kërcënuese, armiqësore, poshtëruese ose frikësuese ndaj një personi ose grupi mbi çdo bazë diskriminuese. Sjellja sipas nenit 9 ka një element shtesë, sepse synon, ndër të tjera ose fillimisht, audiencën që nxitësi gjithashtu dëshiron ose fillimisht e çon drejt diskriminimit të një personi ose grupi. Rezultati i sjelljes së rregulluar nga neni 9 mund të jetë gjithashtu cenim i dinjitetit ose krijimi i një mjedisi kërcënues, armiqësor, poshtëruës ose frikësues. Kjo mund të rezultojë në konstatimin e shkeljes sipas nenit 10 së bashku me nenin 9, por në rast të tillë KPMD nuk duhet të mjaftohet vetëm me konstatimin e një shkeljeje sipas nenit 10 në vend të nenit 9, pasi kjo do të nënkuptonte heqjen e kualifikimit të duhur të fakteve, duke përfshirë dhe synimin për të ndikuar ose motivuar të tjerët për të diskriminuar që iu referuam në këtë paragraf.

Për shembull:

Në lëndën nr. 08-16/4 të datës 01.03.2022, KPMD konstatoi **thirrje, nxitje dhe udhëzim për diskriminim, por jo për ngacmim**. Rasti ka të bëjë me një postim në Facebook që përmban mesazhin "MËSOJINI DJEMTË TUAJ TË BËHEN BURRA PARA SE ARMIQËT TUAJ T'I MËSOJNË TË BËHEN GRA", së bashku me një foto të dy djemve. Vendimi i KPMD-së u bazua në një analizë të përmbajtjes së fjalimit, e cila në vetvete nuk përbënte ngacmim, por komentet që pasuan ishin urrejtëse ndaj grave dhe personave LGBT+ në bazë të seksit, gjinisë dhe orientimit seksual.

Në rastin nr. 08-356/4 të datës 07.06.2023 (Koalicioni Margjina dhe Qendra Queer e Shkupit kundër Dragana Spasovskas), KPMD hetoi një postim në rrjetet sociale nga një person me një agjendë tashmë të njohur anti-LGBT, i cili kritikoi faktin që autoritetet e shkollës lejojnë përdorimin e imazheve të familjeve të të njëjtit seks nga mësuesit e shkollave fillore. KPMD nuk gjeti diskriminim këtu sepse autorja shprehte vetëm mendimin e saj, i cili nuk ofendonte, tallte apo shpifte për personat LGBTI, ajo ia drejtoi deklaratën e saj një bartësi të funksionit publik (ministrit të Arsimit dhe Shkencës), dhe jo popullatës LGBTI. KPMD theksoi se në këtë rast nuk ka pasur thirrje të drejtpërdrejta apo të tërthortë për diskriminim apo dhunë në postim, se nuk është vendosur asnjë lidhje shkak-pasojë mes postimit të saj dhe komenteve nën të, pra nuk mund të konsiderohet se ajo, nëpërmjet fjalimit të saj, inkurajoi ndjekësit të lënë komente me përmbajtje shqetësuese. Megjithatë, shoqëria civile e kundërshtoi vendimin e KPMD-së, e cila nuk gjeti nxitje për

diskriminim në këtë rast. Disa nga argumentet kryesore kundër vendimit kishin të bënin me **ndikimin e postimit, i cili u pasua nga rreth 700 reagime, 320 shpërndarje dhe më shumë se 60 komente me gjuhë eksplicite të urrejtjes (fyerje, shpifje dhe thirrje për dhunë dhe vrasje).**

Llojet e sjelljes

Sjellja e paligjshme e parashikuar në nenin 9 mund të ndahet në dy kategori bazuar në kompleksitetin e sjelljes dhe marrëdhëniet e krijuara ndërmjet nxitësit dhe audiencës së tij të synuar. Kategoria e parë mbulon veprimet për thirrjen dhe nxitjen për diskriminim, dhe kategoria e dytë mbulon veprimet për dhënie të udhëzimeve për diskriminim.

a. Thirrja për diskriminim dhe nxitja e diskriminimit

Thirrja për të kryer diskriminim dhe nxitja e diskriminimit i referohet fjalimit publik që nxitësi e drejton kah një audience ndaj të cilës synon të avokojë për sjellje diskriminuese ndaj një personi ose grupi të identifikuar mbi disa baza të mbrojtura. Kjo shkelje përputhet me aktin e nxitjes së diskriminimit, urrejtjes apo dhunës siç është përcaktuar nga e drejta ndërkombëtare dhe në instrumente të tjera në nivel evropian, të cilave do t'i referohemi më tej.

Për shembull:

Në lëndën nr. 0816-2 të datës 09.03.2022, KPMD ka konstatuar edhe ngacmim edhe thirrje, nxitje dhe udhëzim për diskriminim në bazë të origjinës etnike, religjionit dhe bindjes fetare ndaj pjesëtarëve të bashkësisë etnike shqiptare dhe maqedonasve të besimit mysliman. Rasti i referohet deklaratave të bëra publikisht në rrjetet sociale që talleshin me zinë publike të viktimave të aksidentit me autobus që ndodhi në nëntor 2021, në Republikën e Bullgarisë, ku humbën jetën 45 shtetas të Republikës së Maqedonisë së Veriut, shumica e të cilëve ishin pjesëtarë të bashkësisë etnike shqiptare dhe myslimanë-maqedonas. Nxitja e diskriminimit u konstatua para së gjithash për shkak të **popullarizimit të madh të postimit, jehonës së tij dhe faktit që ai u përdor si justifikim për komente të shumta që përmbajnë gjuhë urrejtjeje, e cila vetëm sa shumëfishoi diskursin fillestar diskriminues.**

Në lëndën nr. 08-327/7, të datës 28.07.2022, KPMD konstatoi se një publikim i bërë nga një psikolog ku shpreh mendimin e tij për ndryshimet në ligjin më të cilin vendoset një procedurë ligjore për njohjen gjinore për personat transgjnorë **është e mbrojtur nga liria e shprehjes sepse nuk nxit diskriminim.** Megjithatë, autorja u urdhërua të hiqte një koment që pasoi në postimin e saj, i cili përmbante gjuhë virulente të urrejtjes kundër personave LGBT+.

b. Udhëzimi për diskriminim

Udhëzimi për të diskriminuar është sjellje që është "pararendëse" e diskriminimit. Sjellja nuk i drejtohet viktimës së diskriminimit, por i drejtohet një personi që udhëzohet të diskriminojë. Dallimi është se gjatë thirrjes dhe nxitjes së diskriminimit, mesazhi mund t'i drejtohet audiencës së përgjithshme, ndërsa kur jepet një udhëzim për të diskriminuar, tashmë duhet të ketë një marrëdhënie të mëparshme midis personit/personave që marrin atë udhëzim dhe personit që jep udhëzimin - e cila mund të jetë një marrëdhënie pune, një marrëdhënie hierarkike, apo edhe një marrëdhënie kontraktuale – për shkak të së cilës një urdhër i tillë merret dhe ekzekutohet. Ky mund të jetë një urdhër nga një epror, i cili është i detyrueshëm në natyrë. Mund të ketë gjithashtu situata ku instruktori ka një preferencë ose inkurajim të shprehur për t'i trajtuar individët në mënyrë diskriminuese, me person me të cilin ka ndonjë marrëdhënie paraprake që përfshin një pozicion të pabarabartë pushteti.

Për shembull:

Në një lëndë belge të Gjykatës Penale (Correctionele rechtbank van Hasselt), të datës 27.03.1995, *Openbaar Ministrye, Hamid B, Stephan A, George S, Azeen M, Singh R, CGKR kundër Marin M, Mario G, Mark D*, **udhëzimi i dhënë nga menaxheri i kafenesë punonjësve të tij** për të mos u shërbyer pije të huajve për t'i detyruar të largohen nga ambientet, përbën nxitje për diskriminim.

Në një lëndë rumune, **pronari i një apartamenti kërkoi nga një drejtuesi të internet faqes të publikonte një shpallje për apartamentin me qira që përjashtonte në mënyrë eksplicite gratë e pamartuara**. Si pronari i banesës ashtu edhe faqja e internetit për reklama duhet të dënohen për diskriminim - i pari për dhënien e udhëzimeve për diskriminim, dhe i dyti për diskriminim të drejtpërdrejtë (Rumani, Këshilli Nacional për Luftë kundër Diskriminimit, Vendimi nr. 242, datë 17.02.2021).

Në një lëndë britanike në Gjykatën e Apelit për marrëdhënie pune të datës 17.12.1982, Komisioni për Barazi Racore kundër Shoqërisë Mbretërore të Mësuesve të Vallëzimit, **udhëzimi diskriminues u dha në kontekstin e një bashkëpunimi midis punëdhënësi të ardhshëm dhe këshilltarit për karrierë në një shkollë lokale** Shoqëria Mbretërore e Mësuesve të Vallëzimit duhej të punësonte një zyrtar administrativ. Sekretari i shoqërisë, znj. McBride, i telefonoi këshilltarit të karrierës në shkollën lokale për të pyetur nëse shkolla mund të rekomandonte dikë. Pretendohet se gjatë bisedës ajo i ka thënë këshilltares se do të dëshironte më shumë të mos dërgonin person me ngjyrë për vendin e lirë të punës sepse personi do të ndihej sikur nuk përket aty, në mjedis ku të gjithë të tjerët janë të bardhë.

Në këtë rast, Gjykata e Apelit për Punësimin, duke anuluar vendimin e Tribunalit Industrial, u shpreh se akti i Shoqatës Imperiale të Mësuesve të Vallëzimit ishte i paligjshëm.

Nxitja për diskriminim nuk duhet të përbëhet nga një ofertë e një përfitimi ose një kërcënim për dëm. Vetë akti i përpjekjes ose suksesit në shkaktimin e diskriminimit përfshin përdorimin e fjalëve për të shkaktuar ose përpjekje për të shkaktuar ndonjë veprim. "Mund të ketë raste kur nxitja përfshin ofertën e ndonjë përfitimi ose kërcënim për të shkaktuar dëm, por në interpretimin e tij të zakonshëm fjalët "të nxitësh" do të thotë të bindësh ose të mbizotërosh, ose të shkaktosh diçka."

Nxitja e diskriminimit, urrejtjes apo dhunës në të drejtën ndërkombëtare

Neni 20.(2) i Paktit Ndërkombëtar për të Drejtat Civile dhe Politike e përkufizon atë si "*çdo nxitje për urrejtje nacionale, racore ose fetare që përbën nxitje për diskriminim, armiqësi ose dhunë, do të ndalohet me ligj*". Komiteti i të Drejtave të Njeriut, i cili ka kompetencë për të interpretuar kuptimin e neneve të veçuara të marrëveshjes, shpjegon në [Komentin e përgjithshëm nr.11: Ndalimi i propagandës për luftë dhe nxitje të urrejtjes kombëtare, racore ose fetare, 1983](#), se nxitja e urrejtjes dhe diskriminimit është e ndaluar me ligj sepse është në kundërshtim me politikën publike dhe shtetet duhet të parashikojnë sanksionet e duhura në rast shkeljeje. Përkrah kësaj, Komiteti shpjegoi se ndalimi është plotësisht në përputhje me të drejtën e lirisë së shprehjes:

"2. ...Sipas mendimit të Komitetit, këto ndalime të kërkuara janë plotësisht në përputhje me të drejtën e lirisë së shprehjes siç përcaktohet në nenin 19, realizimi i së cilit mbart me vete detyra dhe përgjegjësi të veçanta. .... Për zbatimin e plotë të nenit 20, duhet të ketë një ligj që përcakton qartë se propaganda dhe avokimi, siç përshkruhet në të, janë në kundërshtim me politikën publike dhe se parashikohet një sanksion i duhur në rast të shkeljes së dispozitave".

Konventa për eliminimin e diskriminimit racor, në nenin 4 të saj, përmban një përkufizim më të detajuar të nxitjes për diskriminim: "*...e gjithë propaganda...e cila mbështetet në idetë ose teoritë e superioritetit të një race ose grupi personash. me një ngjyrë lëkure ose origjinë etnike, ose që synojnë të justifikojnë ose promovojnë urrejtje racore dhe diskriminim në çdo formë,*

duke përfshirë "përhapjen e ideve të bazuara në superioritetin ose urrejtjen racore, nxitjen e diskriminimit racor, si dhe çdo akt dhune ose nxitjen e këtyre veprave kundër çdo race apo grupi personash të një ngjyre apo prejardhjeje tjetër etnike...". Komiteti për Eliminimin e Diskriminimit Racor interpretoi dispozitat e Nenit 4 në [Rekomandimin e përgjithshëm 15](#), Masa për Çrrënjosjen e Nxitjes ose Akteve të Diskriminimit, të vitit 1993. Komiteti bëri dallimin midis katër kategorive të sjelljeve të papërshtatshme të renditura në nenin 4: i) përhapja e ideve të bazuara në epërsi racore ose urrejtje; ii) nxitja e urrejtjes racore; iii) aktet e dhunës ndaj çdo race ose grupi personash me ngjyrë ose origjinë etnike tjetër; dhe iv) nxitja e akteve të tilla. Komiteti gjithashtu thekson se ndalimi i një fjalimi të tillë është në përputhje me të drejtën e lirisë së mendimit dhe shprehjes.

Nocioni i nxitjes së diskriminimit është zhvilluar edhe në nivel evropian. Këshilli i Komisionit Evropian Kundër Racizmit dhe Intolerancës, në [Rekomandimin për politikë të përgjithshme 7](#), mbi legjislacionin nacional për luftën kundër racizmit dhe diskriminimit racor (2002), nën pikën 20 parashikon që shtetet duhet të miratojnë ligje kombëtare që ndalojnë "nxitjen e qëllimshme, ndihmën, mundësimin ose përpjekjen për të nxitur" publikisht diskriminim. Për më tepër, në nivel të BE-së, *Vendimi Kornizë i Këshillit 2008/913/PVR i 28 nëntorit 2008 për luftimin e formave dhe shprehjeve të caktuara të racizmit dhe ksenofobisë nëpërmjet ligjit penal, në nenin 1 të tij parashikon që çdo shtet- anëtar do të marrë masat e nevojshme me qëllim që të bëjnë të dënueshme llojin e mëposhtëm të sjelljes së qëllimshme: "a) nxitja publike e dhunës ose urrejtjes të drejtuar kundër një grupi personash ose një anëtar i të një grupi të tillë që definohet sipas racës, ngjyrës, fesë, vendit të origjinës ose origjinës kombëtare ose etnike".*

Udhëzues për Diskriminimin në të drejtën evropiane

Udhëzimi për diskriminim është i rregulluar në të drejtën evropiane si një formë diskriminimi dhe kërkon dënimin e personit që u jep të tjerëve udhëzime për diskriminim. Terminologjikisht, formulimi është mjaft i ngjashëm në nenet e ndryshme të direktivave kryesore në fushën e barazisë dhe mosdiskriminimit. Direktivat nuk japin një përkufizim

se çfarë përbën një udhëzim diskriminimi, por sipas studiuesve termi i përdorur, “udhëzim” është më i mirë se termi “urdhër”, për të përfshirë një sërë situatash që nënkuptojnë një urdhër të detyrueshëm, si dhe një preferencë ose inkurajim të shprehur me qëllim që të veprohet në mënyrë më pak të favorshme me persona të caktuar.

- Neni 2.(4) i Direktivës 2000/43/LE për zbatimin e parimit të trajtimit të barabartë ndërmjet njerëzve pavarësisht nga origjina racore ose etnike: “Udhëzimi për diskriminimin e personave në bazë racore ose etnike konsiderohet diskriminim sipas kuptimit të paragrafit 1”.
- Neni 2.(4) i Direktivës 2000/78/LE i cili përcakton një kornizë të përgjithshme për trajtim të barabartë në punësim dhe profesion: “Udhëzimet për diskriminimin e personave për cilindo nga arsyet e renditura në nenin 1 konsiderohet diskriminim sipas kuptimit të paragrafit 1”.
- Neni 2.(2) i Direktivës 2006/54/LE për zbatimin e parimit të mundësive të barabarta dhe trajtimit të barabartë të burrave dhe grave në fushën e punësimit dhe profesioneve (i rishikuar): “Për qëllimet e kësaj direktive, diskriminimi përfshin: ... (b) udhëzime për të diskriminuar personat në bazë të seksit;”
- Neni 4.(4) i Direktivës 2004/113/LE i cili zbaton parimin e trajtimit të barabartë të burrave dhe grave në qasjen dhe sigurimin e mallrave dhe shërbimeve: “Dhënia e udhëzimeve për diskriminim të drejtpërdrejtë ose të tërthortë bazuar në gjini do të konsiderohet si diskriminim sipas kuptimit të kësaj direktive”.

III. Dallimi nga e drejta penale

Gjuha që përgjithësisht bie nën kategorinë e nxitjes së urrejtjes, dhunës dhe diskriminimit, siç përcaktohet në të drejtën ndërkombëtare, mund të dënohet sipas nenit 9 të LPMD-së ose sipas Kodit Penal. KPMD-ja ka kompetenca të shqyrtojë vetëm rastet e rregulluara me nenin 9 të LPMD-së. Kur nga ankimi del qartë se faktet mund të rregullohen me dispozita të Kodit Penal, KPMD ia përcjell çështjen prokurorisë, e cila vendos më tej nëse do të nisë një hetim penal. Prandaj është

e rëndësishme të bëhet dallimi midis gjuhës që bie nën nenin 9 të LPMD-së dhe veprave penale të përshkruara më poshtë.

Do të përpiqemi të bëjmë dallimin midis dy mundësive të përmendura në paragrafin e mëparshëm duke zbatuar parimin e përjashtimit, ku do të tregojmë situatat ku zbatohet Kodi Penal, që do të thotë se në të gjitha rastet e tjera KPMD-ja ka kompetenca për të rishikuar lëndën në përputhje me nenin 9 të LPMD-së:

- Së pari, gjuha e urrejtjes mund të dënohet sipas Kodit Penal nëse konsiston në veprime që ndodhin në një formë të caktuar, të parashikuara nga Kodi Penal ose që u drejtohen grupeve të caktuara, si p.sh.: përhapja e materialit racist dhe ksenofobik përmes një sistemi kompjuterik/mjete të tjera të informimit publik (*neni 394-d Përhapja e materialit racist dhe ksenofobik nëpërmjet një sistemi kompjuterik*), miratimi ose justifikimi i gjenocidit, krimeve kundër njerëzimit ose krimeve të luftës (*neni 407-a Miratimi ose justifikimi i gjenocidit, krimeve kundër njerëzimit apo krimeve të luftës*).
- Së dyti, që aktet të përfshihen në *nenin 403-a "Krimet kundër njerëzimit"* kërkohet një qëllim i kualifikuar për të lëshuar urdhra me qëllim të shkatërrimit sistematik të popullsisë civile.
- Së treti, që të dëshmohet vepra penale e *nenit 319 "Nxitja e urrejtjes, mosmarrëveshjes dhe mosdurimit nacional, racor dhe fetar ose mbi çdo bazë tjetër diskriminuese*, prokurori duhet të dëshmojë se ka pasojë të kualifikuar të diskriminimit – që sjellja ka shkaktuar ose nxitur urrejtje, mosmarrëveshje ose intolerancë ndaj një personi ose grupi të identifikuar nga një ose më shumë baza mbrojtjeje, që është ndryshëm nga rasti i nenit 9 për të cilin nuk është e nevojshme një marrëdhënie e tillë shkak-pasojë dhe një rezultat i tillë.

- Së katërti, shkalla e intensitetit të së shkeljes duhet të jetë duhet të jetë kriteri dallues për zbatimin e sanksioneve penale, p.sh. për zbatimin e nenit 417. (3): Diskriminim racor ose diskriminim tjetër ose neni 394 – d *Përhapja e materialit racist ose ksenofobik përmes sistemit kompjuterik* duke pasur parasysh se këto dispozita të kodit penal përkojnë me nenin 9 të LPMD-së. Kjo bazohet në vendimin e GJEDNJ se sanksionet penale duhet të vendosen vetëm si masë *ultima ratio*, për shembull kur gjuha përfshin thirrje të pa fshehura për sulme ndaj integritetit fizik dhe mendor (*Beiziras dhe Levickas kundër Lituanisë*, 41288/15, 14.01 .2020, paragrafi128). Përveç kësaj, GJEDNJ konstatoi abuzim të lirisë së shprehjes (neni 17 KEDNJ), të cilin shtetet kontraktuese zakonisht e dënojnë sipas të drejtës penale, në rastet kur gjuha ka efektin e "shkatërrimit të të drejtave dhe lirive të një grupi të rrezikuar" (*Ohensberger kundër Austrisë*, Nr. 21318/93, Sec 2.09.1994), shprehjet që "përhapin, nxisin, promovojnë ose justifikojnë urrejtjen e bazuar në intolerancë" (*Erbakan kundër Turqisë*, Nr. 59405/00, 6.07.2006, paragrafi 56), shprehje që konsiston në "*një sulm të përgjithshëm, të egër ndaj ... një grupi, që lidh grupin në tërësi me një akt të rëndë terrorist.*" (Norwood kundër Mbretërisë së Bashkuar (dek.), nr. 23131/03, datë 16.11.2004) ose kur vërejtjet kontestuese shkojnë aq larg sa u mohojnë njerëzve natyrën e tyre njerëzore dhe që shkojnë paralelisht me nxitjen e dhunës (*Lenis kundër Greqisë*, nr. 47833/20, 27.06.2023, paragrafi 54). Këto karakteristika të gjuhës që duhet dënuar sipas të drejtës penale bien në praninë e një kërcënimi real dhe të menjëhershëm ndaj rendit publik, që nënkupton nxitjen e publikut për një rezultat që do të ndodhë menjëherë dhe jo në të ardhmen, në vend të propagandës, që është një mënyrë tinëzare e mbjelljes së urrejtjes, që përfshin veprimin sistematik, i cili zhvillohet në një periudhë të gjatë kohore. Megjithatë, në një lëndë më të vjetër, GJEDNJ konstatoi se dënimet penale ishin të garantuara kur propaganda kundër homoseksualëve drejtohej ndaj një auditori që nuk kishte zgjidhje nëse t'i pranonte ose jo fletëpalosjet, sepse "*fletëpalosjet u lanë në dollapët e të rinjve që ishin të ekspozuar ndaj ndikimeve dhe ishin*

në një moshë të ndjeshme dhe nuk kishin mundësi t'i refuzonin, pra të mos pranonin fletëpalosjet... Mirëpo shpërndarja e fletëpalosjeve u bë në një shkollë të cilën nuk ndiqte mësim asnjëri nga ankuesit dhe në të cilën nuk kishin qasje të lirë". (Weideland dhe të tjerët kundër Suedisë, Nr. 1813/07, 9 shkurt 2012, paragrafi 56)

Kodi Penal, neni 319

Shkaktimi i urrejtjes, mosmarrëveshjes apo intolerancës në bazë nacionale, racore, fetare apo çfarë do baze tjetër diskriminuese

(1) Ai që me detyrim, keqtrajtim, kërcënim të sigurisë, ekspozim ndaj talljeve të simboleve kombëtare, etnike ose fetare, duke dëmtuar objektet e njerëzve të tjerë, duke përdhosur monumente, varre ose në **çfarëdo mënyre tjetër diskriminuese, në mënyrë të drejtpërdrejtë ose të tërthortë do të shkaktojë ose nderë urrejtje, mosmarrëveshje ose intolerancë kombëtare, racore ose fetare, në bazë të seksit, racës, ngjyrës, anëtarësimit në grupe të marginalizuara, anëtarësimit etnik, gjuhësor, nacionalitetit, origjinës sociale, besimit fetar, besimeve të tjera, arsimit, përkatësisë politike, statusit personal ose social, paaftësisë mendore ose fizike, moshës, gjendjes familjare ose martesore, gjendjes pasurore, gjendjes shëndetësore ose në çdo bazë tjetër të parashikuar me ligj për marrëveshjen ndërkombëtare të ratifikuar, dënohet me burgim nga një deri në pesë vjet.**

(2) Kushdo që e kryen veprën nga paragrafi 1 duke keqpërdorur pozitën ose autoritetin e tij, ose nëse për shkak të këtyre veprave ka çrregullime dhe dhunë ndaj njerëzve ose dëmtim të madh pasuror, dënohet me burgim nga një deri në dhjetë vjet.

Kodi penal, neni 403-a

Krim kundër njerëzimit

Kushdo që, me qëllim të shkatërrimit sistematik të popullatës civile, urdhëron ekzekutimin e vrasjeve, lëndimeve të rënda trupore, shfarosjes fizike, skllavërimit, dëbimit ose zhvendosjes së detyruar të popullsisë, burgimit ose privimit të lirisë në kundërshtim me të drejtën ndërkombëtare, torturë, përdhunim, shfrytëzim seksual ose skllavërim, prostitucioni të detyruar, shtatzëni të detyruar, sterilizim të detyruar ose çdo formë tjetër të dhunës së rëndë seksuale, persekutim të çdo grupi ose komuniteti mbi baza politike, racore, kombëtare, etnike, kulturore, fetare ose gjinore, largimi i detyruar dhe zhdukja e personave, **diskriminimi dhe veçimi** në baza racore, kombëtare, etnike, politike, kulturore ose në baza të tjera dhe procedura të tjera çnjerëzore që shkaktojnë me dashje vuajtje fizike ose psikike, ose kushdo që kryen ndonjë nga veprimet e lartpërmendura me të njëjtin qëllim, dënohet me burgim të paktën dhjetë vjet ose me burgim të përjetshëm.

Kodi penal, neni 407-a

Miratimi ose justifikimi i gjenocidit, krimeve kundër njerëzimit ose krimeve të luftës

(1) Kushdo që publikisht mohon, minimizon, miraton ose justifikon aktet nga nenet 403 deri në 407 të këtij Kodi, dënohet me gjobë ose me burgim gjer në tre vjet.

(2) Ai që mohon, minimizon, miraton ose justifikon publikisht aktet nga nenet 403 deri në 407 të këtij Kodi, të përcaktuara me vendim të formës së prerë të një gjykate vendase ose ndërkombëtare, dënohet me burgim nga një deri në tre vjet.

(3) Dënimi nga paragrafi (2) i këtij neni do t'i shqiptohet edhe atij i cili përmes sistemit informativ, tubimit publik me fjalime, theksimit të simboleve të regjimeve nacionalsocialiste ose fashiste ose në mënyrë tjetër publikisht i mohon ato, i minimizon ashpër ato, miraton ose justifikon aktet e neneve 403 deri 407 të këtij Kodi, Holokaustin dhe krimet e kryera nga regjimet nacionalsocialiste.

(4) Nëse veprat nga paragrafët (1) dhe (2) dhe (3) të këtij neni kryhen me qëllim të nxitjes së urrejtjes, diskriminimit ose dhunës ndaj një personi ose grupi personash për shkak të racës, ngjyrës së lëkurës, nacionalitetit, prejardhja etnike, fesë ose besimit, pengesave, seksit, identitetit gjinor, orientimit seksual dhe bindjeve politike, ose nëse vepra ka shkaktuar shqetësim publik ose mënyra e ekzekutimit të saj është veçanërisht kërcënuese ose fyese, kryesi dënohet me burgim nga një deri në pesë vjet.

Kodi penal, neni 394-d

Përhapja e materialeve raciste dhe ksenofobike nëpërmjet sistemit kompjuterik

(1) Ai që, nëpërmjet një sistemi kompjuterik, shpërndan publikisht materiale të shkruara raciste dhe ksenofobike, një imazh ose paraqitje tjetër të një ideje ose teorie që **ndihmon, promovon ose nxit urrejtje**, diskriminim ose dhunë, kundër çdo personi ose grupi, në bazë të racës, ngjyrës së lëkurës, prejardhjes kombëtare ose etnike, si dhe besimin fetar, dënohet me burgim nga një deri në pesë vjet.

(2) Me dënimin nga paragrafi (1) i këtij neni do të dënohet edhe personi i cili veprën penale e kryen me mjete të tjera të informimit publik.

Kodi penal, neni 417

Diskriminim racor ose tjetër

(1) Ai që, në bazë të dallimeve në gjini, racë, ngjyrë të lëkurës, klasë, anëtarësi në një grup të marginalizuar, origjinë etnike, gjuhë, kombësi, origjinë sociale, besim fetar, lloje të tjera besimesh, arsimim, përkatësi politike, gjendjen personale ose sociale, pengesa mendore ose fizike, moshë, statusin familjar ose martesor, gjendjen pasurore, gjendjen shëndetësore ose çdo bazë tjetër e parashikuar me ligj ose me marrëveshje ndërkombëtare të ratifikuara, cenon të drejtat dhe liritë themelore të njeriut të njohura nga bashkësia ndërkombëtare, dënohet me burgim nga gjashtë muaj deri në pesë vjet.

(2) Me dënimin nga paragrafi 1 do të dënohet kushdo që përndjek organizata ose individë për shkak të angazhimit të tyre për barazinë e njerëzve.

(3) Kushdo që përhap ide për superioritetin e një race mbi tjetrën, ose përhap urrejtje racore ose nxit diskriminim racor, dënohet me burgim nga gjashtë muaj deri në tre vjet.

IV. Kufijtë e lirisë së shprehjes sipas praktikës gjyqësore të Gjykatës Evropiane të të Drejtave të Njeriut

Në kontekstin e diskutimit të gjuhës së urrejtjes, është e dobishme të bëhet dallimi midis fjalës që dënohet sipas të drejtës penale ose administrative dhe fjalës që bie brenda kufijve të lirisë së shprehjes.

Para së gjithash, duhet të fillojmë me premisën se liria e shprehjes nuk është një e drejtë absolute, por nënkupton një detyrim të caktuar për të respektuar kufijtë e përcaktuar me ligj, si dhe përgjegjësi nëse me diskursin tonë dëmtojmë ata që na rrethojnë ose vlerat e një shoqërie demokratike.

Së dyti, Gjykata Evropiane për të Drejtat e Njeriut në vendimet e saj është deklaruar mbi detyrimin e shteteve për të mbrojtur jetën private të individëve nga gjuha e urrejtjes, veçanërisht në rastin e komuniteteve që janë të rrezikuara nga diskriminimi, siç është komuniteti rom (*Budinova dhe Chaprazov kundër Bullgarisë*, nr. 12567/13, 16.02.2021), komuniteti hebre (*Behar dhe Gutman kundër Bullgarisë*, nr. 29335/13, 16.02.2021), dhe komuniteti LGBTI (Shoqata ACCEPT dhe të tjerët kundër Rumanisë, nr. 19237). /16, 01 qershor 2021. Gjykata merr parasysh një sërë kriteresh për identifikimin e situatave potencialisht të cenueshme:

- Karakteristikat e grupit të prekur (madhësia, homogjeniteti, vulnerabiliteti, historia e stigmatizimit, marrëdhënia me shoqërinë).
- Përmbajtja e saktë e deklaratave - "shkallë e caktuar serioziteti" (stereotype negative, mesazhe negative), dhe
- Forma dhe konteksti i deklaratave, shpërndarja e tyre, pozita ose statusi i autorit, dëmi i shkaktuar.

Behar dhe Gutman kundër Bullgarisë, Nr. 29335/13, datë 16.02.2021, § 67

67. Gjykata konstatoi, bazuar në praktikën gjyqësore të përmbledhur në paragrafët 58 deri në 66 më lart, se në raste të tilla si ky - ku pretendohet se një deklaratë e bërë publikisht për një grup shoqëror ose etnik ka ndikuar në "jetën private" të anëtarëve të tij në kuptimin e nenit 8 të Konventës – faktorët përkatës për të vendosur nëse

pretendimet e bëra kanë këtë efekt përfshijnë, por nuk kufizohen domosdoshmërisht në, sa vijon: (a) karakteristikat e grupit (për shembull madhësia e tij, shkalla e homogjenitetit, cënueshmëria e veçantë ose historia e stigmatizimit dhe pozicioni i tij në raport me shoqërinë në tërësi); (b) përmbajtjen e saktë të deklaratave negative për grupin (në veçanti, shkallën në të cilën ato mund të përcjellin një stereotip negativ për grupin në tërësi dhe përmbajtjen specifike të atij stereotipi); dhe (c) formën dhe kontekstin në të cilin janë bërë deklaratat, shtrirjen e tyre (që mund të varet nga vendi dhe mënyra se si janë bërë), pozicioni dhe statusi i autorit të tyre dhe shkalla në të cilën ato mund të konsiderohen se kanë ndikuar një aspekt thelbësor të identitetit dhe dinjitetit të grupit. Asnjë nga faktorët e theksuar nuk mbizotëron mbi të tjerët; përkundrazi, ndërlidhja e tyre çon në konkluzionin përfundimtar nëse është arritur ai "niveli i caktuar" i kërkuar sipas *Aksu* (cituar më lart, § 58) ose "pragu i seriozitetit" i kërkuar sipas *Denisov* (cituar më lart, §§ 112-14) dhe sipas kësaj, nëse Neni 8 është i zbatueshëm. Konteksti i përgjithshëm i secilit rast - veçanërisht klima sociale dhe politike që mbizotëronte në kohën kur u bënë deklaratat - mund të jetë gjithashtu një element i rëndësishëm për t'u marrë parasysh."

Në vitin 2022, Komiteti i Ministrave të Këshillit të Evropës miratoi Rekomandimin CM/Rec (2022) 16 për luftë kundër gjuhës së urrejtjes, i cili përcakton kriteret që duhet të merren parasysh nga autoritetet përgjegjëse për përcaktimin e shkallës së seriozitetit të gjuhës që tejkalon lirinë e shprehjes (paragrafi 4):

- Përmbajtja e shprehjes.
- Konteksti politik dhe social në kohën e shprehjes.
- Qëllimi i folësit.
- Roli dhe statusi i folësit në shoqëri.
- Mënyra se si shprehja përhapet ose përforcohet më tej. Aftësia e të shprehurit për të çuar në pasojë të dëmshme, përfshirë mundësinë e menjëhershme të shfaqjes së pasojave të tilla.
- Natyra dhe madhësia e publikut dhe karakteristikat e grupit të synuar.

Në vitin 2012, Komisariati i Lartë i Kombeve të Bashkuara për të Drejtat e Njeriut miratoi Planin e Veprimit të Rabatit për të ndaluar avokimin e urrejtjes kombëtare, racore ose fetare që përbën nxitje për diskriminim, armiqësi ose dhunë (A/HRC/22/17/Add.4). Dokumenti përfshin gjithashtu kritere për të vlerësuar nëse fjalimi nxit diskriminim, armiqësi ose dhunë:

- (a) Konteksti.
- (b) Folësi.
- (c) Qëllimi.
- (d) Përmbajtja dhe forma.
- (e) Fushëveprimi i Aktit.
- (f) Probabiliteti, duke përfshirë afërsinë.

Së treti, GJEDNJ vendos detyrimin për të kryer një hetim efektiv për gjuhën e pretenduar të urrejtjes dhe në rastet më serioze duhet të fillojë hetim penal (*Bezirias dhe Levickas kundër Lituanisë*, 41288/15, datë 14.01.2020):

“128. Gjykata ka treguar tashmë se sanksionet penale, duke përfshirë edhe ato kundër personave përgjegjës për shprehjet më të rënda të urrejtjes që nxisin të tjerët në dhunë, mund të përdoren vetëm si masë e raportit përfundimtar (shih paragrafin 111 më lart; për qëndrimin e Gjykatës Rajonale të Klaipedës në rastin e dorëzuesve për kërkesën e ankesës se procedura penale ishte një masë *ultima ratio*, shih paragrafin 23 më lart). Gjykata konsideron se kjo vlen njëjloj si për gjuhën e urrejtjes kundër orientimit seksual të një personi, ashtu edhe për jetën seksuale të një personi. Gjykata vëren se çështja specifike ka të bëjë me thirrje të pa fshehura për sulme ndaj integritetit fizik dhe mendor të kërkuësve (shih, në këtë kontekst, *Panayotova dhe të tjerët kundër Bullgarisë* (vendimi), nr. 12509/13, §§ 58-59, e datës 7 maj 2019, me referenca shtesë), të cilat kërkojnë mbrojtje sipas të drejtës penale (shih paragrafin 111 më lart). Neni 170 i Kodit Penal siguron një mbrojtje të tillë (shih paragrafin 30 më lart). Megjithatë, për shkak të qëndrimit diskriminues të autoriteteve lituaneze, dispozitat e këtij neni nuk u zbatuan në rastin e dorëzuesve të

kërkesës për ankesë dhe atyre nuk iu dha mbrojtja e nevojshme. Gjykata konsideron se në rrethanat e kësaj çështjeje, do të ishte haptazi e paarsyeshme për viktimat, dhe gjithashtu do të minimizonte seriozitetin e komenteve në fjalë, që të kërkonin nga kërkuesit të shteronin çdo mjet tjetër juridik. Prandaj, kundërshtimi i Qeverisë se ankuesit mund të kishin përdorur mjete të tjera juridike në korpusin e të drejtës civil duhet të refuzohet (shih paragrafët 70 dhe 82 më lart).”

Së katërti, GJEDNJ hodhi poshtë dy lloje të gjuhës që nuk mbrohen nga neni 10 KEDNJ: gjuhës që merr formën e abuzimit me lirinë e shprehjes, siç parashikohet nga neni 17 i KEDNJ, dhe gjuhës që përbën shprehje që është jashtë kufijve të lirisë së shprehjes, e përcaktuar me nenin 10 paragrafi 2 të KEDNJ. Gjuha që përbën abuzim të të drejtave përbëhet nga

- "gjuha që ka efektin e shkatërrimit të të drejtave dhe lirive të një grupi të cenueshëm" (*Ohensberger kundër Austrisë*, nr. 21318/93, 09/02/1994),
- "të gjitha format e shprehjes që përhapin, nxisin, promovojnë ose justifikojnë urrejtjen e bazuar në intolerancë" (*Erbakan kundër Turqisë*, Nr. 59405/00, 6.07.2006, paragrafi 56),
- "kur vërejtjet e kontestuara shkojnë aq larg sa u mohojnë personave LGBTI natyrën e tyre njerëzore, si në rastin konkret, dhe janë përforcuar më tej duke nxitur dhunën, atëherë duhet të merret parasysh referenca në nenin 17 të Konventës" (*Lenis kundër Greqisë*, nr. 47833/20, 27.06.2023, § 54).

Gjuha që shkon përtej kufijve të përcaktuar nga neni 10(2) i KEDNJ përbëhet nga

- "deklarata publike që nxisin intolerancën dhe urrejtjen ndaj homoseksualëve që aktualisht janë të stigmatizuar në shoqëri" (*Liliendaal kundër Islandës*, nr.29297/18, 12.05.2020),
- fyerja, tallja ose shpifja e një grupi shoqëror është arsye e mjaftueshme për të kufizuar lirinë e shprehjes, pa qenë nevoja që fjalimi të nxisë drejtpërdrejt dhe efektivisht dhunën (*Weideland dhe të tjerët kundër Suedisë*, Nr. 1813/07, 09.02. 2012).

Weideland dhe të tjerët kundër Suedisë nr. 1813/07 i datës 09.02.2012, paragrafët 54-55

54. Gjykata vëren se dorëzuesit e kërkesës për ankesë shpërndanë fletëpalosjet për të nisur një debat për mungesën e objektivitetit në arsim në shkollat suedeze. Gjykata pajtohet me Gjykatën e Lartë që edhe nëse ky është një qëllim i pranueshëm, duhet pasur kujdes në formulimin e fletëpalosjeve. Gjykata vëren se, sipas fletëpalosjeve, homoseksualiteti është një "priirje seksuale devijuese" që ka "ndikim moral destruktiv në thelbin e shoqërisë". Fletëpalosjet pretendojnë gjithashtu se homoseksualiteti është një nga arsyt kryesore pse sëmundjet si HIV dhe AIDS janë bërë më të zakonshme dhe se "lobi homoseksual" po përpiqet të minimizojë seriozitetin e pedofilisë. Sipas mendimit të Gjykatës, megjithëse këto deklarata nuk rekomandojnë drejtpërdrejt njerëzit të kryejnë akte urrejtjeje, ato janë akuza serioze plot paragjykim.

55. Për më tepër, Gjykata rithekson se nxitja e urrejtjes nuk përmban domosdoshmërisht thirrje për një akt dhune ose kryerjen e akteve të tjera kriminale. Sulmet ndaj personave të kryera duke fyer, tallur ose shpifur grupe

të caktuara të popullsisë mund të jenë të mjaftueshme që autoritetet të luftojnë kundër gjuhës raciste kundrejt lirisë së shprehjes të ushtruar në mënyrë të papërgjegjshme (shih *Féret kundër Belgjikës*, nr. 15615/07, § 73, 16 korrik 2009). Në lidhje me këtë, Gjykata thekson se diskriminimi i bazuar në orientimin seksual është po aq serioz sa diskriminimi i bazuar në "racë, origjinë ose ngjyrë" (shih, *ndër të tjera, Smith dhe Grad kundër Mbretërisë së Bashkuar*, nr. 33985/96 dhe 33986 / 96, § 97, GJEDNJ 1999 VI).

Lista e temave dhe publikimeve relevante mbi temën e thirrjes, nxitjes dhe udhëzimit për diskriminimin

- Dagmar Schick, Lisa Waddington, Mark Bell, Lëndët, materialet dhe teksti mbi të Drejtën Kombëtare, Mbikombëtare dhe Ndërkombëtare kundër Diskriminimit, Shtëpia Botuese Hart, 2007., fq. 553-603. (Dagmar Schick, Lisa Waddington, Mark Bell, Rastet, Materialet dhe Teksti mbi të Drejtën Kombëtare, Mbikombëtare dhe Ndërkombëtare të Mosdiskriminimit, Hart Publishing, 2007, fq.553-603)
- Komiteti për të drejtat e njeriut, [koment i përgjithshëm nr.11](#): Ndalimi i propagandës për luftë dhe nxitje të urrejtjes kombëtare, racore ose fetare, 1983.
- Komiteti për eliminim të diskriminimit racor, [Rekomandimi i përgjithshëm 15](#), Masat për çrrënjosjen e nxitjes ose akteve të diskriminimit, 1993.

- Komisioni evropian kundër racizmit dhe intolerancës, [Rekomandim për politikë të përgjithshme 7, mbi Legjislacionin Kombëtar për Luftimin e Racizmit dhe Diskriminimit Racial, 2002.](#)
- BE, [Vendimi kornizë i Këshillit 2008/913/PDR](#) i 28 nëntorit 2008 për të luftuar forma dhe shprehje të caktuara të racizmit dhe ksenofobisë përmes të drejtës penale.
- Komisioni i lartë i Kombeve të Bashkuara për të drejtat e njeriut, [Plan veprimi nga Rabat për të ndaluar mbrojtjen e urrejtjes kombëtare, racore ose fetare që përbën nxitje për diskriminim, armiqësi ose dhunë.](#)
- GJEDNJ, [Baçkovski dhe të tjerët kundër Polonisë](#), (nxitja e diskriminimit nga kryetari i komunës – refuzimi për të miratuar marshin e homoseksualëve)
  - Detyrimi për të hetuar gjuhën e urrejtjes, kriteret për gjuhën e urrejtjes:
  - GJEDNJ, [Bezirias dhe Levickas kundër Lituanisë](#), 41288/15, 14.01.2020,
  - GJEDNJ, [Budinova dhe Çaprazov kundër Bullgarisë](#) - 12567/13, 16.02.2021,
  - GJEDNJ, [Behar dhe Gumnan kundër Bullgarisë](#), nr. 29335/13, 16.02.2021,
  - GJEDNJ, [Shoqata ACCEPT dhe të tjerë kundër Rumanisë](#) – 19237/16, 1 qershor 2021.
- Neni 17 KEDNJ:
  - GJEDNJ, [Ohensberger kundër Austrisë](#), aktvendimi mbi papranueshmërinë, 1994,
  - GJEDNJ, [Erbakan kundër Turqisë](#), aktvendimi mbi papranueshmërinë, 2006
  - GJEDNJ, [Lenis kundër Greqisë](#), aktvendimi mbi papranueshmërinë, 2023,
- Neni 10.(2) GJEDNJ:
  - GJEDNJ, [Lilendal kundër Islandës](#), vendim për papranueshmëri, 2020,
  - GJEDNJ, [Weideland dhe të tjerët kundër Suedisë](#), 2012,
- GJEDNJ, [Baev dhe të tjerë kundër Ruisë](#), data 20.06.2017 (ndalesë për “propagandë të homoseksualitetit”),
- GJEDNJ, [Makate kundër Lituanisë](#), data 23.01.2023 (shkelje e nenit 10 – libër për fëmijë, Këshilli i Madh),
- GJEDNJ, [Delfi AS kundër Estonisë](#), data 16.06.2015 (detyrimi i hostit të uebit për të moderuar komentet në internet),
- Gjuha që mbrohet nga liria e shprehjes (shkelje e nenit 10 të KEDNJ):

- GJEDNJ, [*Obershilk kundër Austrisë*](#), 01.07.1997,
- GJEDNJ, [*Ginevski kundër Francës*](#), 31.01.2006,
- GJEDNJ [*Klajn kundër Sllovakisë*](#), 31.01.2007,
- GJEDNJ, [*Mladina DD Ljublanë kundër Sllovenisë*](#), 17.04.2014,
- Gjykata Kushtetuese e Rumanisë, [*Vendimi nr. 907*](#) i datës 16.12.2020. (Ndalësë për identitet gjinor dhe “ideologji gjinore”),
- GJDBE [*C-81/12 – Shogata Accept*](#), 25.04.2013,
- GJDBE, [*C-54/07 – Ferin*](#), 10.07.2008,
- GJED, [*C-415/93 – Bosmano*](#), 15.12.1995.